

แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE ACADEMIC ADMINISTRATION ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

พรพิรุณ ช้อนจันทิก¹, กานต์ เนตรกลาง²

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Pornpirun Sonchanthuek¹, Kant Netklang²

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : s.pornpirun@gmail.com¹, kantnetklang@gmail.com²

(Received : March 25, 2026; Edit : April 22, 2026; accepted : April 22, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิ (Strata) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .842 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test independent) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วสรุปบรรยายเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษารolesการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ บทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือและกระบวนการ PLC ปรับปรุงหลักสูตรให้ยืดหยุ่น สร้างระบบวิชาการที่ใช้ข้อมูลวินิจฉัยผู้เรียนเป็นฐาน ใช้การนิเทศเชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน วิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยกระดับการประเมิน ตามสภาพจริง และสร้างวัฒนธรรมคุณภาพผ่านวงจร PDCA อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, บทบาทการบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the academic management roles of school administrators; 2) to compare these academic management roles classified by school size; and 3) to explore guidelines for developing the academic management roles of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5. The research sample consisted of 136 school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5, obtained through stratified random sampling using school size as the stratum. The research instruments used for data collection included a 5-point Likert scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 1.00 and a total reliability coefficient of .842, as well as an interview form. Data analysis was conducted using percentage, mean, standard deviation, and t-test (independent samples). Qualitative data from interviews were analyzed using content analysis and presented descriptively.

The research findings were as follows:

1. The overall academic administration roles of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5 were at the highest level. When considering individual aspects, most were at the highest level. The aspect with the highest mean was the role in supporting the development of internal quality assurance systems, followed by the role in directing measurement, evaluation, and transfer of learning credits. The aspect with the lowest mean was the role in diagnosis for the development of the learning process.

2. The comparison of academic administration roles, classified by school size, revealed a statistically significant difference at the .05 level in both overall and individual aspects.

3. Guidelines for developing the academic leadership roles of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5: The findings indicate that administrators must serve as academic leaders by fostering collaborative networks and implementing Professional Learning Community (PLC) processes. This includes adapting curricula for greater flexibility and establishing academic systems based on diagnostic student data. Furthermore, they should employ proactive supervision to improve student quality, utilize participatory research to solve learner-related issues, and encourage teachers to create digital innovations. Administrators are also expected to leverage information technology to enhance authentic assessment and build a culture of quality through the sustainable application of the PDCA cycle.

Keywords: Development Guidelines, Academic Administration Roles, School Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วม ซึ่งตรงตาม มาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้บริหารทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเป็นความสามารถของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันจนสามารถทำให้นักเรียน ใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2553, น. 14)

การบริหารงานวิชาการมีปัญหาอยู่มาก ได้แก่ เรื่องหลักสูตรมีเอกสารที่ใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ เนื่องจาก โรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้มีสาระเนื้อหาที่จะให้นักเรียนในโรงเรียนของตนได้เรียนตรงกับ สภาพปัญหาและ ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ โครงสร้างการจัดทำสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ครูขาดเอกสารและสื่อสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำ แผนการสอนและกิจกรรมการสอน ครูผู้สอนไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปัญหาคือมีภาระงานมากจึงทำให้ ไม่มีเวลาในการเขียนแผนการสอน การสอนโดยการขาดการเตรียมการสอนซึ่งทำให้นักเรียนไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนไม่สนใจการ เรียนและหนีเรียน เป็นต้น (กุลธิดา เสนกุล, 2554 น. 22) ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน ยุคประเทศไทย 4.0 เปรียบเทียบตามความคิดเห็นของครู โดยจำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการโดย ภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน (ธนากร ชมเชย และ สมใจ สืบเสาะ, 2567) และผลการศึกษายกย่องการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู จำแนกตามขนาด ของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมครูเห็นว่าผู้บริหารมีบทบาท การบริหารงานวิชาการ การเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ มักมีระดับการปฏิบัติบทบาท การบริหารงานวิชาการสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี และการวางระบบ ประกันคุณภาพภายใน เนื่องจากความพร้อมด้านทรัพยากร (วิจิต พุ่มประเสริฐ, 2566)

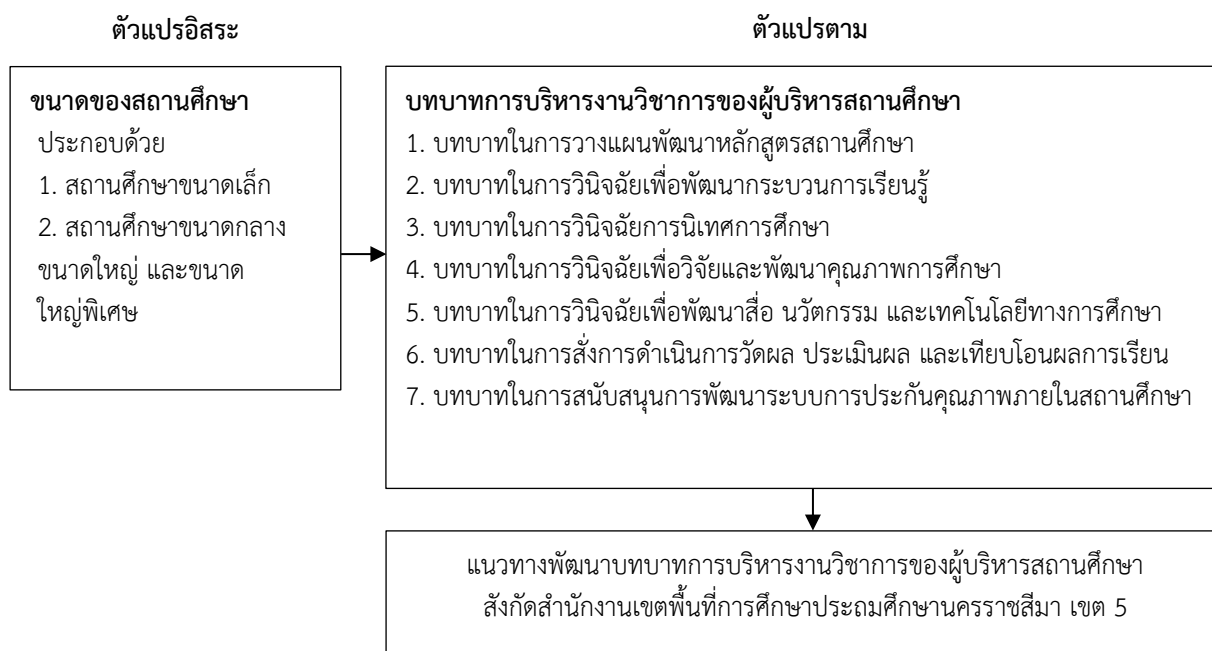
ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบปัญหาการบริหารจัดการด้านการศึกษา และ ด้านวิชาการในหลากหลายมิติ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนา ส่งเสริม อบรมให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในเป้าหมาย และ ยุทธศาสตร์ชาติ และเชื่อมโยงแผนระดับต่างๆ ให้ผู้ปฏิบัติในทุกกระดับ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินระดับชาติ เพื่อกำหนด แผนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาในทุกสมรรถนะ (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5, 2566) ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ควบคุม งานวิชาการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และต้องส่งเสริมการใช้ข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ความแตกต่างรายบุคคล ได้ทันทั่วทั้งที่ เนื่องจากสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีสถานศึกษาหลากหลายขนาด ซึ่งมี ความเหลื่อมล้ำทางทรัพยากรและสมรรถนะ ดิจิทัล การพัฒนาบทบาทผู้บริหารจะช่วยปิดช่องว่างในการบริหารจัดการสื่อเทคโนโลยีระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาด ใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการศึกษาให้พร้อมรับมือกับวิกฤตในอนาคต โดยเปลี่ยนผ่านจากการ สอนแบบดั้งเดิมสู่การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและไร้ขีดจำกัดตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่อย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาบทบาท การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เพื่อนำ ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 จำนวน 209 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5, 2568)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิ (Strata) ได้ขนาด กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 136 คน

3. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความโดดเด่นหรือได้รับรางวัลเกี่ยวกับ การวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หรือ การนิเทศการศึกษา หรือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วย องค์ประกอบของบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 องค์ประกอบ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert (1961, pp. 90-95)

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structured - interview) ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ด้วยการนำผลจากค่าเฉลี่ยของข้อที่ต่ำที่สุดแต่ละด้านมาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสรุปเป็นนิยามศัพท์ ของตัวแปรในการวิจัย และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือจากเอกสารตำรา โดยยึดกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ กำหนดรูปแบบและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม เป็นคำถามตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ Likert โดยนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและตรวจสอบความสมบูรณ์ของประเด็นคำถาม โครงสร้างของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของภาษา สาระสำคัญ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และนิยามศัพท์ แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.103) และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์และเหมาะสม ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่ามีค่า IOC อยู่ที่ 1.00 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990, pp. 202-204) ผลปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .842 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

ศึกษาเอกสารแนวทางพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดกรอบแนวคิด และขอขำยในการสร้างแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) หลังจากที่ได้วิเคราะห์บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เลือกเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้าน นำมากำหนดประเด็นคำถามเพื่อหาแนวทางพัฒนา นำร่างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำเสนออีกครั้ง นำแบบสัมภาษณ์ที่เป็นแบบฉบับสมบูรณ์ไปสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม

ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พร้อมด้วยแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ ไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยจะแนบซองเปล่าพร้อมติดแสตมป์จำหน่ายของผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามกลับคืน และผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ Google forms เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทางไปรษณีย์และแบบออนไลน์ พิจารณาความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิและขออนุญาตนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) จำแนกตามองค์ประกอบ เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย พิจารณาและใช้หลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน (Class interval) ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 103) การเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยการใช้ t-test กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยอ่านข้อมูลทั้งหมด แล้วทำความเข้าใจในภาพรวมความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ นำข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลมาจัดกลุ่มคำ (Phrase) ที่เป็นประเด็นเดียวกันแล้วขีดด้วยเส้นเน้นคำหรือข้อความนั้นๆ ในแต่ละบุคคล อ่านบทวนกลุ่มคำทั้งหมด ที่จัดกลุ่มไว้จนเข้าใจกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive method) คือ การพิจารณาความเหมือนกัน ความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กันมาหาข้อสรุป แล้วบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน

บทบาทการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. บทบาทในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.58	0.22	มากที่สุด
2. บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.36	0.22	มาก
3. บทบาทในการวินิจฉัยการนิเทศการศึกษา	4.57	0.24	มากที่สุด
4. บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.61	0.23	มากที่สุด
5. บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.57	0.21	มากที่สุด
6. บทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.72	0.17	มากที่สุด
7. บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.74	0.21	มากที่สุด
รวม	4.59	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.21) รองลงมา คือ บทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอน ผลการเรียน

($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.17) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.22)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	บทบาทการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	p
		ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่ พิเศษ			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	บทบาทในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.61	0.22	4.52	0.20	2.37*	0.02
2	บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.39	0.23	4.31	0.17	2.15*	0.03
3	บทบาทในการวินิจฉัยการนิเทศการศึกษา	4.62	0.23	4.48	0.25	3.12*	0.01
4	บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.66	0.21	4.50	0.22	4.29*	0.01
5	บทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.60	0.21	4.50	0.19	2.61*	0.01
6	บทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.75	0.15	4.66	0.20	3.11*	0.01
7	บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.78	0.20	4.65	0.21	3.40*	0.01
รวม		4.62	0.07	4.51	0.07	8.47*	0.01

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยจึงได้นำผลของการศึกษาในประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

1.1 ผลการศึกษบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นโยบายและการกำกับติดตามที่เข้มข้นเป็นงานเชิงระบบที่ครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2553) ที่ระบุว่าการบริหาร งานวิชาการในยุคปฏิรูป การศึกษาต้องเน้นการสร้างระบบประกันคุณภาพที่เข้มแข็งเพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้รับบริการ ทางการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ในด้านการควบคุมกำกับมาตรฐานการศึกษา โดยผู้บริหารทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ แสน คำขุนทด (2560) ที่ได้ศึกษบทบาทการบริหารจัดการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมินและการเรียนรู้ในระดับมาก

1.2 ผลการศึกษบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การขับเคลื่อนนโยบายที่เข้มแข็ง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารับเอาการประกันคุณภาพมาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานปกติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sallis (2014) ที่กล่าวว่า การบริหารคุณภาพในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัย วัฒนธรรมแห่งคุณภาพ ซึ่งเป็นค่านิยมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา แซ่ม้อย (2562) ที่ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องปรับบทบาทมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา จิตรตั้งธรรม (2562) ที่ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ซึ่งพบว่ากระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนสำคัญที่ผู้บริหารให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

2.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างองค์กรและความคล่องตัว ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารมักจะมี สายบังคับบัญชาที่สั้นและไม่ซับซ้อน ทำให้สามารถลงไปคลุกคลีกับงานวิชาการได้โดยตรง รวมทั้งภาระงานครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีน้อยคน ทำให้ผู้บริหารต้องลงมาทำเองมากกว่า ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีระบบ ทำหน้าที่แทน ทำให้บทบาทโดยตรงของผู้บริหารในเชิงสถิติอาจดูน้อยกว่า แต่เป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์แทน สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของ Hallinger and Murphy (1985) ที่ระบุว่าบทบาทในการนิเทศและจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของผู้นำ ซึ่งในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารต้องดำเนินการนิเทศการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการจัดหาสื่อ ด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด เนื่องจากไม่มีรองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการช่วยแบ่งเบาภาระงานโดยตรง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พรหมมน พินทุสมิต (2560) ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบผลการวิจัยในทิศทางเดียวกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานด้านวิชาการสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

2.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านบทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ข้อ 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล อย่างยืดหยุ่น และโปร่งใส แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างการบริหารและสายบังคับบัญชาแตกต่างกัน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารมักจะปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับครูผู้สอนมากกว่า ไม่ต้องผ่านลำดับขั้นของหัวหน้าสายชั้นหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ที่ระบุว่าบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ใกล้ชิดกว่า มีความยืดหยุ่นและโปร่งใสตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย อำดอนกลอย (2556) ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทจากสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการบริหารที่ยืดหยุ่นได้อย่างใกล้ชิด ทำให้การสั่งการด้านการวัดผลประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร

3. แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

3.1 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และกระบวนการ PLC บูรณาการบริบทท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และ PLC จะช่วยให้ครูตัดทอนส่วนเกินและเน้นส่วนที่จำเป็น ทำให้ผู้เรียนไม่เครียดและมีเวลาค้นพบความชอบของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ระบุว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะไม่ใช้ความรู้สึกแต่ใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ มาวิเคราะห์หาจุดอ่อนของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ศึกษาเรื่อง รูปแบบโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ในบริบทไทย เน้นย้ำว่าผู้บริหารต้องลดบทบาทการสั่งการเป็นการสนับสนุน เพื่อให้ครูมีอิสระในการออกแบบกิจกรรม ที่ท้าทาย

3.2 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างระบบวิชาการที่ใช้ข้อมูลวินิจฉัยผู้เรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันนักเรียนมีพื้นฐานความรู้และสภาพแวดล้อมที่ต่างกันมาก ข้อมูลจากการวินิจฉัยจึงจำเป็นต้องการออกแบบการสอนที่แม่นยำ สอดคล้องกับแนวคิดของ David Ausubel (1968) ที่เน้นว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับโครงสร้างทางปัญญาเดิม หากปราศจากการวินิจฉัยความรู้เดิม ครูจะไม่สามารถจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2561) ที่พบว่า การพัฒนาวิชาชีพครูผ่านกระบวนการ PLC ที่ใช้ข้อมูลการประเมินผู้เรียนเป็นฐาน ช่วยให้ครูไทยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจาก Passive Learning เป็น Active Learning ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.3 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการวินิจฉัยการนิเทศการศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องปรับบทบาทเป็นกระจายอำนาจการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อครูรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจ ครูจะกล้าเปิดเผยจุดอ่อนและพร้อมเรียนรู้เพื่อพัฒนาการสอนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman et al. (2017) เสนอว่าการกระจายอำนาจสู่สายชั้นสะท้อนถึงหลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจ เพื่อคุณภาพสูงสุดของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ พ่วงรอด (2564) ที่พบว่าผู้บริหารที่กระจายอำนาจ และสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้เกิดกลุ่มผู้นำทางวิชาการในระดับย่อย ช่วยให้การนิเทศมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกว่าการบริหารแบบศูนย์รวม

3.4 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการวินิจฉัยเพื่อวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำเชิงวิชาการที่ขับเคลื่อนวัฒนธรรมการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนและสร้างนวัตกรรมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการช่วยให้พบปัญหาที่แท้จริงของผู้เรียน ช่วยให้เกิดการระดมสมองและสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยและใช้งาน ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2555) ที่ระบุว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นโค้ช และผู้บริหารต้องใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือหลักในการแสวงหาความรู้และนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความซับซ้อนของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภาพร ทวีรัตน์ (2562) ที่พบว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม โดยมีผู้บริหารเป็นผู้อำนวยการความสะดวก ช่วยให้ครูเกิดความตระหนักในปัญหาและสามารถสร้างนวัตกรรมที่ใช้งานได้จริง

3.5 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการวินิจฉัยเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมดิจิทัลที่ตอบโจทย์เด็กยุคใหม่และบริบทท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การลดช่องว่างระหว่างเทคโนโลยีกับบริบทจริงในท้องถิ่น ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนและตรงจุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Hargreaves and Fink (2006) ที่ระบุว่าความยั่งยืนทางการศึกษา จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนวัตกรรมนั้นถูกสร้างขึ้นบนฐานของความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ใช่การนำเข้าเทคโนโลยีจากภายนอกเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระพงษ์ ทองช่วย (2566) พบว่าเมื่อผู้บริหารแสดงออกถึงความเป็นผู้นำเชิงรุกโดยการตั้งหน่วยพัฒนาสื่อภายในโรงเรียน และสนับสนุนให้ครูเป็นนวัตกรรม จะช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัลในระดับท้องถิ่นได้ดีขึ้น

3.6 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการสั่งการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ผู้บริหารต้องปรับบทบาทจากผู้สั่งการเป็นผู้นำวิชาการที่ใช้ข้อมูลและเทคโนโลยียกระดับการประเมินตามสภาพจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาเป็นฐานในการตัดสินใจแทนการใช้อำนาจสั่งการแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ Black and Wiliam (1998) ที่ระบุว่าบทบาทการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การวัดผลและเทียบโอนผล การเรียนมีความยืดหยุ่นและเป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พะเยาว์ ยินดีสุข (2561) ซึ่งให้เห็นว่าบทบาทเชิงรุกของผู้บริหารในการส่งเสริมการประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินเชิงสมรรถนะเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล

3.7 แนวทางพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สร้างวัฒนธรรมคุณภาพผ่านวงจร PDCA เพื่อบูรณาการงานประกันคุณภาพให้เป็น หนึ่งเดียวกับการปฏิบัติงานปกติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประกันคุณภาพไม่ใช่การทำเพื่อรอตรวจปีละครั้ง แต่เป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นเนื้อเดียวกับงานประจำ สอดคล้องกับแนวคิดของ Likert (1967) การที่ผู้บริหาร ใช้วิธีการสื่อสารแบบสองทางและให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพอันดี จะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความผูกพัน ต่อเป้าหมายของสถานศึกษา เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน จะทำให้ระบบดังกล่าวมีความยั่งยืน

มากกว่าการสั่งการลงมาจากบนสู่ล่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนารณ กิจประยูร (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า การใช้กระบวนการ PDCA อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะช่วยให้งานประกันคุณภาพมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 ผู้วิจัยจึงได้นำผลของการศึกษาในประเด็นสำคัญมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาด้านบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาระดับจากการบริหารเชิงอำนวยการสู่การเป็นผู้นำ การนิเทศเชิงรุก พร้อมทั้งส่งเสริมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสร้างพื้นที่ในการร่วมมือกันวินิจฉัยปัญหาและวางแผนจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทจริง นอกจากนี้ควรสนับสนุนทรัพยากรและการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาจากการวินิจฉัยอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.2 จากผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จึงขอเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งทบทวนและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนตนเอง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่อาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ควรเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการเรียนรู้ ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ควรพัฒนาระบบการกำกับติดตามและการประกันคุณภาพภายใน ให้เข้มข้นขึ้นเพื่อรักษามาตรฐาน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ข้ามสถานศึกษาเพื่อลดช่องว่าง ของคุณภาพการศึกษา

1.3 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 จึงขอเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างเต็มตัว ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นอกจากนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการนิเทศภายในที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อโจทย์บริบทของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ ผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 และสถานศึกษาในสังกัดอื่น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 5 และสถานศึกษาในสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา เลนุกุล. (2554). สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนากร ชมเชย และ สมใจ สืบเสาะ. (2567). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. วารสารนวัตกรรมและการจัดการ, 9(1), น. 45-58.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิภาพร ทวีรัตน์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมการวิจัยของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะดา จิตรตั้งธรรม. (2562). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พรหมมน พินทุสมิต. (2560). การปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีระพงษ์ ทองช่วย. (2566). สมรรถนะการบริหารวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 24(1), น. 45-60.
- รัตนภรณ์ กิจประยูร. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ในบริบทสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสถาการณ์การเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชิต พุ่มประเสริฐ. (2566). บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 13(1), น. 88-102.
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), น. 1-7.
- สมเกียรติ พ่วงรอด. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสน คำขุนทด. (2560). การศึกษาบทบาทด้านการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. (2566). รายงานประจำปีทางการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาจารย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. (2568). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568.
- Ausubel, D. P. (1968). *Educational Psychology: A Cognitive View*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). *Inside the Black Box: Raising Standards Through Classroom Assessment*. Phi Delta Kappan.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. Harper & Row.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2017). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Pearson.

- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. **Elementary School Journal**, 86(2), pp. 217-247.
- Hargreaves, A., & Fink, D. (2006). **Sustainable Leadership**. Jossey-Bass.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and psychological measurement**, 30(3), pp. 607-610.
- Likert, R. (1967). **The Human Organization: Its Management and Value**. New York: McGraw-Hill.
- Sallis, E. (2014). **Total quality management in education** (3rd ed.). London: Routledge.